

taandumiseks ning äratundmiseks, et ühest küljest eksisteeris vastupanuliikumine, kuid teisest küljest ka kollaboratsioon. Enamik tegutses pigem nn. hallis tsoonis, ükskõik kas siis sakslaste või nõukogude võimu ajal, pragmaatilise koostöö ja passiivse vastuseisu/vastumeelsuse vahel. Kõik referendid lugesid baltisakslaste ümberasumise ja juutide hävitamise Saksa okupatsiooni ajal eliitide kaotamise hulka, kuna mõlemad grupid olid eliidi teatud osades väga tugevalt esindatud.

Ka täna, kolmteist aastat pärast Nõukogude Liidu kokkuvarisemist, põhjustas konverentsi teema väga palju emotsionaalsust ning nii mõnigi osaleja pidi oma tundeid kammitsama. Teisest küljest oli konverents elav näide diskussiooni teaduslikustumisest. Jääb vaid loota, et selliseid rahvusvahelisi kokkusaamisi järgneb veelgi.

Olaf Mertelsmann

Rahvusvahelise Arhiivinõukogu säilituskomitee kohtus Eestis

■ 2000. aastal tööd alustanud Rahvusvahelise Arhiivinõukogu säilituskomitee (ICA-CPTE, International Council on Archives – Committee on Preservation of Archives in Temperate Climates) on nelja tegutsemisaasta vältel korraldanud tööküsimuste arutamiseks kolm kokkusaamist. Aastal 2002 toimus kohtumine Slovakkias, eelmisel aastal Sloveenias ning sellel aastal oli 7.–9. maini komiteelaste võõrustajaks Rahvusarhiiv.

Tavapäraselt on säilituskomitee kokkusaamistel arutatud möödunud aastal juhtunut, hetkel töös olevaid projekte ning kavandatud järgmise aasta plaane. Kuigi komitee liikmeskond on oluliselt arvukam, on välja kujunenud kindel kuni 15-liikmeline ning valdavalt erinevate riikide rahvusarhiivide esindajatest koosnev seltskond, kes kohaletulekuks ikka aja ja võimaluse leiab. Maikuisel kohtumisel Eestis osalesid Jozef Hanus (Slovakkia), Michal Durovic (Tšehhi), Tetyana Klymenko (Ukraina), Maria Rita Sagstetter (Saksamaa), Hans Budde (Saksamaa), Brent Thompson (Ameerika Ühendriigid), Sibylle Monod (Prantsusmaa), Marie-Therese Varlamoff (Prantsusmaa), Marie-Claude Delmas (Prantsusmaa), Jedert Vodopivec (Sloveenia), Gabriella Albrecht-Kunszeri (Ungari), Ted Steemers (Holland), Anna Michas (Poola) ja Ruth Tiidor (Eesti).

Tõised arupidamised toimusid kahel päeval – esimesel päeval Tallinna Linnaarhiivis ning teisel Tartus Ajalooarhiivi Vahi tänava hoones.

Kõige rohkem aega kulutati komitee poolt läbi viidavate augustis toimuva ICA kongressi töösessioonide sisu arutelule. Kavas on korraldada ohuplaneeringu ja riskianalüüsi alane ümarlaud ning arhivaalide füüsilise seisundi uuringute võimalusi tutvustav seminar.

Ohuplaneeringu-teemalise ümarlaua valmistavad ette Prantsusmaa, Poola, Tšehhi ja Saksamaa esindajad, kellel on lähiajast ka isiklik kogemus veeputuste põhjustatud kriisiolukordade lahendamisel.

Arhivaalide füüsilise seisundi statistiliste uuringute korraldamist, tulemusi ja võimalusi

tutvustavad kongressil Hollandi, Ungari, Eesti, Poola ja Saksamaa esindajad, kes viimase kahe aasta jooksul on oma arhiivides teinud Hollandi Rahvusarhiivi poolt väljatöötatud metoodika alusel vastava uuringu.

Komitee esimees Ted Steemers informeeris komiteelasi ka märtsis Saksamaal Boppardis toimunud ICA/CPM-i (ICA Programme Management Commission) kohtumisest, kus oli tehtud teatavaks Viini kongressi järgselt kavandatava ICA struktuurireformi esialgne sisu. Senised arhiivinõukogu komiteed on kavas ära kaotada, ICA tegevus korraldada edaspidi projektipõhisena ning luua nende projektide koordineerimiseks ja elluviimiseks töögrupid. Komitee liikmed suhtusid uudisesse äärmiselt negatiivselt ning arvasid kongressi otsusest sõltumatult siiski vajaliku ja võimaliku olevat viia töökavas sisalduvad ülesanded vähemalt järgmise aasta jooksul lõpule.

IFLA-PAC-i (International Federation of Library Associations and Institutions – Core Programme for Preservation and Conservation) esindaja säilituskomitees Marie-Therese Varlamoff andis ülevaate rahvusvahelise kultuuriväärtuste päästekomitee Blue Shield (ICBS, International Committee of the Blue Shield) tegevusest, komitee juhtkonnas toimunud muudatustest (uueks ICBS-i esimeheks on määratud ICA peasekretär Joan van Albada) ning probleemidest rahvuslike komiteede loomisest ja rahvusvahelise komiteega suhtlemisel. Leiti, et kuna IFLA-PAC on koostamas ohuplaneeringu juhust raamatukogudele, siis oleks otstarbekas sellesse töösse kaasata ka vastava praktilise kogemusega kolleegid ICA säilituskomiteest ning üllitada ühiselt käsiraamat nii arhiividele kui ka raamatukogudele.

Komitee liikmed koostasid eelmisel aastal erinevaid peatükke Slovakkias komitee töökausse võetud pabermaterjalide eksponeerimise juhise jaoks. Komitee sekretär Anna Michas andis ülevaate tekstide sisuliselt ja keelelise toimetamise seisust. Koostajad hindasid peatükkide stiili olevat jätkuvalt ebaühtlase ning määrasid Ted Steemersi ja Jonas Palmi (Rootsi) vastutavateks tekstide ühtlustamise ja juhise lõppversiooni koostamise eest. Publitseerimisküps peaks juhise saama 2005. aastal.

Pikemalt arutleti ka ICA poolt ettevalmistatava ülevaate “Black Book” säilitamisküsimusi käsitlevate peatükkide sisu üle. Mitmed komitee liikmed olid viimastel kuudel kaasatud Jozef Hanuse koordineerimisel ülevaate kirjutamise Euroopa Liiduga liituvate riikide arhiivide säilitusprobleemidest ja üritanud kavandada lähiaas-

tateks vajalikke ühistegevusi. Üldjoontes jäädi olemasoleva tekstiga rahule ja peeti sobilikuks esitada see toimetuskolleegiumile.

Ungari kolleegi ettepanekul arutati uurimisaali eeskirjade ja uurijate õiguste üle kasutada isiklike digitaalkaameraid säilikutest koopiote valmistamiseks. Selgus, et valdavalt ei ole selline tegevus arhiivides soositud, kuigi ametlike regulatsioonid ei ole otseselt kehtestatud, v.a. Hollandi Rahvusarhiiv, kus selline “isetegevus” uurimisaalides pärast lühikest katseperioodi mõne aasta eest keelustati. Et teema tundus olema mitmelgi maal päevakorral, siis otsustati korraldada laiem küsitlus ning selle aasta lõpuks koostada vastav ülevaade ja anda arhiividele mõned soovituslikud juhtnöörid uurijate kohustuste ja õiguste selgemaks formuleerimiseks.

Üldisematest teemadest käsitleti ICA koostööd IFLA ning ICCROM-iga (International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property). ICCROM-iga on ICA-l koostöökokkulepe sõlmitud, sarnane lepe IFLA-ga on hetkel ettevalmistamisel. Avaldati lootust, et sellised ametlikud lepped võimaldavad senisest tõhusamalt korraldada ka arhiivide, muuseumide ja raamatukogude koostööd kultuuriväärtuste säilitamise valdkonnas.

Poola esindaja andis ülevaate oma kaastegevusest fotomaterjalide säilitamist käsitlevas ECPA (European Commission on Preservation and Access) poolt koordineeritud koostööprojektiis SEPIA (Safeguarding European Photographic Images for Access) ning rõhutas vajadust pöörata enam tähelepanu arhiivide fotokogude seisundile ja säilitamisele. Alustuseks soovitas ta tutvuda projekti tulemina publitseeritud fotokollektsioonide kirjeldamise ja kataloogimise juhisega SEPIADES.

Istungi lõpetas Michal Durovici ja Jozef Hanuse tšehhikeelse raamatu “Arhivaalide säilitamine ja konserveerimine” esitlus. Üksmeelselt leiti, et vajalik oleks selle raamatu tõlkimine ka inglise keelde ning ühiselt üritatakse leida selleks vajalikku raha.

Kahe pika tööpäeva lõpetuseks ja Eesti kohtumise meenutuseks istutati Vahi tänava arhiivihoonde ette kaks kuusepuud. Pühapäeva veetsid komiteelased tutvumisreisil Narva ja Purtse linnuses, Palmse mõisas ning Lahemaa rannikul.

Järgmine säilituskomitee kokkusaamine toimub juba eeloleval augustikuul Viinis.

Ruth Tiidor